

van het raadslid N. Groot (CDA) over 'Gemeentelijke Raadvragen monumenten in gevaar'

Geacht college,

In de Erfgoedwet van 2016 is vastgelegd hoe met ons erfgoed moet worden omgegaan. Voor het eerst is er één integrale wet die betrekking heeft op museale objecten, musea, monumenten en archeologie op het land en onder water. Samen met de toekomstige Omgevingswet maakt de Erfgoedwet een integrale bescherming van ons cultureel erfgoed mogelijk. Hiermee sprak de overheid ook het vertrouwen uit dat de erfgoedsector voldoende kennis, deskundigheid en betrokkenheid heeft om de zorg voor ons cultureel erfgoed in de praktijk waar te maken.

In Eindhoven is echter nog een oudere erfgoedverordening van 2013 geldig, welke een gewijzigde verordening van 2010 is. In dit oude beleid is op basis van een bestuurlijke wens regedruk rondom de bescherming van gemeentelijke monumenten verminderd. Op vragen van de Henri van Abbe stichting van 3 september 2020 over de consequenties van het huidige Eindhovense beleid met betrekking tot deregulering van gemeentelijke monumenten is geen duidelijk antwoord gegeven. Zelfs in de landelijke nieuwsbrief Erfgoedstem van 19-11-2020 wordt deze casus genoemd. Op basis hiervan heeft het CDA Eindhoven de volgende vragen geformuleerd:

1. Bent u het eens met het CDA dat Eindhoven relatief weinig monumentale gebouwen telt ten opzichte van andere steden en wij dus zuinig moeten zijn op de betreffende gebouwen die er nog staan?
2. Hoeveel gemeentelijke monumenten zijn qua bescherming gereduceerd sinds 2013? Dit wil zeggen dat er qua bescherming afgeweken is van de oorspronkelijke redengevende omschrijving, welke is in het verleden is opgemaakt om een monumentstatus te verkrijgen.
3. Zijn er van deze betreffende gemeentelijke monumenten, bouwwerken waarvan slechts nu de voorgevel en/of de zijgevel(s) beschermd zijn en welke dus duidelijk minder beschermd zijn ten opzichte van de oorspronkelijke redengevende omschrijving?
4. Indien ja op punt 3, kunnen wij een lijst van de betreffende panden ontvangen?

In de recente Erfgoedwet dient een plan tot verandering van een monumentstatus een bepaald proces te doorlopen. Een voorgenomen besluit tot vervreemding van een

cultuurogoed dient door burgemeester en wethouders bekend gemaakt te worden. Daarbij wordt bepaald dat de bekendmaking in elk geval bevat: een beschrijving van het cultuurogoed of de verzameling, een motivering van de voorgenomen vervreemding en een mededeling of advies wordt gevraagd aan een commissie van onafhankelijke deskundigen.

5. Welk proces is na 2016 doorlopen bij de reductie van de monumentstatus van betreffende gemeentelijke monumenten? Is dit proces gelijk aan het proces van de huidige erfgoedwet?
6. Is de wijziging van de monumentstatus van gemeentelijke panden geheel op initiatief van de gemeente uitgevoerd of ook op initiatief van de pandeigenaren?
7. Is het college van mening dat het onwenselijk is de bescherming van monumentale panden te verminderen, mede in het licht van de huidige erfgoedwet en de groeiende bewustwording van het belang van erfgoed?

Volgens de Erfgoedwet van 2016 kan een interieur in samenhang met een rijksmonument worden aangewezen als ensemble, wanneer de samenhang van bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis is. Deze vermelding in de Erfgoedwet is een erkenning voor de groeiende aandacht voor de binnenkant van monumentale gebouwen.

8. Is er bij de beschrijving van gemeentelijke monumenten aandacht geweest voor de binnenzijde? Zo ja, betreft dit alleen kerken of ook woonhuizen?
9. Hoe staat het met de bescherming van gemeentelijke monumenten en cultuurhistorische waardevolle gebouwen in bezit van de gemeente Eindhoven. Worden de historische interieurs hiervan gewaarborgd?
10. Zo nee op vraag 8 en/of 9, bent u van plan dit tekort aan interieurbeschrijving en -bescherming nog aan te vullen? Dit om zowel aan de geest van de Erfgoedwet te voldoen als om gemeentelijke monumenten beter te beschermen, aangezien het Rijk zeer weinig nieuwe monumenten gaat aanwijzen?

In het licht van raadvragen die het CDA heeft gesteld op 3 september 2020 met betrekking tot bescherming van kunstwerken in Eindhoven, hebben we ook vragen gesteld over de kennis over kunstwerken in gebouwen.

11. Bent u met het CDA eens dat bescherming van kunstwerken in gemeentelijke monumenten en cultuurhistorisch waardevolle panden het beste kan door deze op te nemen in de redengevende omschrijving van dergelijke panden?
12. Aangezien de erfgoedverordening ouder is dan de recente Erfgoedwet, wanneer mag de Eindhovense raad een herziening van het erfgoedbeleid tegemoet zien?

Bij voorbaat dank voor de beantwoording van deze vragen,

Namens het CDA Eindhoven,

Niels Groot, *raadslid*

Antwoord van burgemeester en wethouders

Voorafgaand aan deze beantwoording willen we u melden dat in februari 2021 het raadsvoorstel 'Erfgoeddoelen 2021-2022' ter besluitvorming bij de raad voorkomt. Hierin staan de doelen binnen het erfgoedbeleid voor de komende jaren. Diverse thema's die bij de beantwoording van deze vragen worden besproken, als ook de overgang van de erfgoedverordening naar het omgevingsplan, komen in dit raadsvoorstel terug.

1. *Bent u het eens met het CDA dat Eindhoven relatief weinig monumentale gebouwen telt ten opzichte van andere steden en wij dus zuinig moeten zijn op de betreffende gebouwen die er nog staan?*

De gemeente Eindhoven kent op dit moment ruim 150 rijksmonumenten en ruim 400 gemeentelijke monumenten. Dat aantal is in vergelijking met andere gemeenten van vergelijkbare grootte relatief laag. Dat komt doordat in de gemeente Eindhoven weinig gebouwen uit de *periode tot 1850* zijn, die in andere steden juist wel veel aanwezig zijn en daar ook voor een aanzienlijk deel het monumentenbestand bepalen. Kortom, wat je niet hebt kun je ook niet beschermen. Als we Eindhoven vergelijken op de *periode 1850-1940* met andere gemeenten, dan loopt Eindhoven qua aantallen monumenten niet uit de pas. Wel is er in vergelijking met andere gemeenten een kleine achterstand in het beschermen van het naoorlogse erfgoed (*periode na 1940*). Daar gaan we, zoals uiteen wordt gezet in de Erfgoeddoelen 2021-2022, dit jaar mee aan de slag. Ook een evaluatie van het monumentenbestand tot 1940 staat op het programma. Het college is het dus eens met het CDA dat wij zuinig moeten zijn op de waardevolle historische gebouwen in Eindhoven.

2. *Hoeveel gemeentelijke monumenten zijn qua bescherming gereduceerd sinds 2013? Dit wil zeggen dat er qua bescherming afgeweken is van de oorspronkelijke redengevende omschrijving, welke is in het verleden is opgemaakt om een monumentstatus te verkrijgen.*

In 2013 heeft het college besloten dat voor 75 gemeentelijke monumenten in pandige wijzigingen en wijzigingen aan de achtergevel, mits niet zichtbaar vanaf het openbaar gebied, worden uitgezonderd van de vergunningsplicht bij het wijzigen van een gemeentelijk monument. Er is daarmee niet afgeweken van de oorspronkelijke redengevende omschrijving die voor het overgrote deel van de gemeentelijke monumenten enkel de uiterlijke aspecten / kwaliteiten van de zichtbare gevels en het belang van het pand voor het stadsbeeld, maar niet ingaat op binnen- en/of achterzijde, beschrijft.

Sinds 2013 zijn er geen collegebesluiten meer geweest waarin is besloten delen van al aangewezen monumenten uit te zonderen, het betrof een eenmalig besluit.

3. *Zijn er van deze betreffende gemeentelijke monumenten, bouwwerken waarvan slechts nu de voorgevel en/of de zijgevel(s) beschermd zijn en welke dus duidelijk minder beschermd zijn ten opzichte van de oorspronkelijke redengevende omschrijving?*

Zie antwoord bij vraag 2.

4. *Indien ja op punt 3, kunnen wij een lijst van de betreffende panden ontvangen?*
Ja, dat kan. Deze lijst is als bijlage bij deze beantwoording gevoegd.
5. *Welk proces is na 2016 doorlopen bij de reductie van de monumentstatus van betreffende gemeentelijke monumenten? Is dit proces gelijk aan het proces van de huidige erfgoedwet?*
Zoals aangegeven, na 2013 (en dus ook na 2016) zijn er geen besluiten m.b.t. het dereguleren van regels bij gemeentelijke monumenten genomen.
Overigens verwijst u in de toelichting bij uw vraag naar de procedure rondom het vervreemden van cultuurgoederen. De Erfgoedwet definieert cultuurgoederen als roerende goederen. Daarmee is de genoemde vervreemdingsprocedure niet relevant voor monumenten, aangezien dat onroerende goederen zijn.
6. *Is de wijziging van de monumentstatus van gemeentelijke panden geheel op initiatief van de gemeente uitgevoerd of ook op initiatief van de pandeigenaren?*
Dat is geheel op initiatief van de gemeente uitgevoerd.
7. *Is het college van mening dat het onwenselijk is de bescherming van monumentale panden te verminderen, mede in het licht van de huidige erfgoedwet en de groeiende bewustwording van het belang van erfgoed?*
Bij het beschermen van monumenten is het van belang welke bijdrage wordt geleverd aan de centrale doelstelling van het gemeentelijk erfgoedbeleid. Deze doelstelling luidt: 'Het herkenbaar houden van de historische ontwikkeling van de stad om daarmee de identiteit en de kwaliteit van de leefomgeving te versterken'. Bij iedere aanwijzingsprocedure wordt per gebouw zorgvuldig bekeken welke delen van waarde zijn en daarmee bijdragen aan de centrale doelstelling. Hierover adviseert de commissie ruimtelijke kwaliteit. Het college is daarmee van mening dat het erfgoed afdoende beschermd wordt.
8. *Is er bij de beschrijving van gemeentelijke monumenten aandacht geweest voor de binnenzijde? Zo ja, betreft dit alleen kerken of ook woonhuizen?*
Over een periode van meerdere decennia (sinds de jaren '70) zijn in de gemeente Eindhoven honderden gemeentelijke monumenten aangewezen. In de eerste decennia vonden aanwijzingen doorgaans plaats op basis van een opname vanaf de openbare weg en werden de panden niet bezocht. Dit leidde tot zeer summiere omschrijvingen die soms tot onduidelijkheid kunnen leiden. We gaan de komende jaren aan de slag om, waar nodig, beschrijvingen te verbeteren. Dit wordt ook toegelicht in de Erfgoeddoelen 2021-2022.
Voor de duidelijkheid: met een aanwijzing tot gemeentelijk monument geldt voor alle delen van het monument (dus ook de binnenzijde) dat deze onderdeel uitmaken van de monumentenbescherming, ook al gaat de omschrijving enkel in op de buitenzijde. Enkel als expliciet een uitzondering in de omschrijving is opgenomen, kunnen delen (waaronder ook de binnenzijde of delen daarvan) van de monumentenstatus worden uitgezonderd.
Bij meer recente aanwijzingsprocedures zijn uitgebreidere omschrijvingen opgesteld, die meer houvast bieden over de motivering en bescherming. Een opname aan de binnenzijde vormde in veel gevallen een onderdeel van de

aanwijzingsprocedure. De monumentenstatus kan gelden voor allerlei typen gebouwen, dus naast kerken, woonhuizen ook scholen, bedrijfsgebouwen, etc.

9. *Hoe staat het met de bescherming van gemeentelijke monumenten en cultuurhistorische waardevolle gebouwen in bezit van de gemeente Eindhoven. Worden de historische interieurs hiervan gewaarborgd?*

Voor alle gemeentelijke monumenten in bezit van de gemeente Eindhoven zijn de afgelopen jaren uitgebreide bouw- en cultuurhistorische onderzoeken opgesteld. De binnenzijde van deze gebouwen is nadrukkelijk meegenomen bij de analyse en bij de monumentale waardering, verplichte onderdelen van een bouw- of cultuurhistorisch onderzoek. Ook voor cultuurhistorische waardevolle gebouwen in eigendom van de gemeente brengen we de cultuurhistorische waarden aan binnen- en buitenzijde in beeld, bijvoorbeeld als sprake is van verkoop, recentelijk bij de scholen aan de Vitruviusweg en Vlokhovenseweg.

10. *Zo nee op vraag 8 en/of 9, bent u van plan dit tekort aan interieurbeschrijving en -bescherming nog aan te vullen? Dit om zowel aan de geest van de Erfgoedwet te voldoen als om gemeentelijke monumenten beter te beschermen, aangezien het Rijk zeer weinig nieuwe monumenten gaat aanwijzen?*

Zie antwoorden bij 8 en 9.

Aanvullend: de Erfgoedwet stelt enkel voor rijksmonumenten de mogelijkheid interieurensembles van zeer waardevolle losse inventaris (meubels, lampen, losse kunstwerken etc.) aan te wijzen. De bevoegdheid hiervoor ligt bij het Rijk. In tegenstelling tot de aanwijzing van monumenten heeft de aanwijzing van zo'n interieurensemble geen enkel rechtsgevolg voor een eigenaar (dus er geldt bijvoorbeeld geen vergunning- of instandhoudingsplicht), maar is dit enkel bedoeld voor het vergroten van bewustwording bij de eigenaar.

De wet maakt het bovendien niet mogelijk interieurensembles in gemeentelijke monumenten aan te wijzen.

11. *Bent u met het CDA eens dat bescherming van kunstwerken in gemeentelijke monumenten en cultuurhistorisch waardevolle panden het beste kan door deze op te nemen in de redengevende omschrijving van dergelijke panden?*

Voor zover de kunstwerken onderdeel uitmaken van de architectuur van het gebouw en aard- en nagelvast verbonden zijn met dat gebouw zijn we het eens met het CDA. Sterker nog, dit wordt al gedaan (bijv. bij de aanwijzing van het Designhuis/voormalig kantongerecht tot gemeentelijk monument in 2020). Losse inventaris (en daarmee ook losse kunstobjecten) vallen buiten de bescherming die een monumentenstatus kan bieden.

12. *Aangezien de erfgoedverordening ouder is dan de recente Erfgoedwet, wanneer mag de Eindhovense raad een herziening van het erfgoedbeleid tegemoet zien?*

Zie de inleiding op de beantwoording van deze vragen.